OPINIA RZECZNIKA GENERALNEGO
JULIANE KOKOTT
przedstawiona w dniu 18 września 2007 r. [1]

I — Wprowadzenie

1. Wraz z przystąpieniem dziesięciu nowych państw członkowskich w dniu 1 maja 2004 r. państwa te zostały objęte zakresem obowiązującego prawa wspólnotowego — wspólnotowym dorobkiem. Jednakże znaczna część tego dorobku wspólnotowego została opublikowana w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* w dziewięciu nowych językach urzędowych dopiero ze znacznym opóźnieniem. Czeskie organy celne nałożyły kary na przedsiębiorstwo Skoma-Lux s.r.o. (zwane dalej „Skoma-Lux") z powodu naruszenia przez nie przepisów zawartych we wspólnotowych uregulowaniach celnych, po przystąpieniu Republiki Czeskiej, lecz przed opublikowaniem tych przepisów w specjalnym wydaniu czeskiego Dziennika Urzędowego. Trybunał musi rozstrzygnąć w jakim stopniu można powołać się na takie uregulowania w stosunku do jednostki przed opublikowaniem ich w jej ojczystym języku.

II — Ramy prawne

2. Kwestia publikacji prawa pochodnego jest uregulowana zasadniczo w art. 254 WE. Artykuł ten w ust. 2 stanowi:

„Rozporządzenia Rady i Komisji, jak również dyrektywy tych instytucji, które są skierowane do wszystkich państw członkowskich, są publikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*. Wchodzą one w życie z dniem w nich określonym lub, w jego braku, dwudziestego dnia po ich publikacji".

3. Artykuł 4 rozporządzenia Rady nr 1 z dnia 15 kwietnia 1958 r. w sprawie określenia

1 — Język oryginału: niemiecki.

systemu językowego Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej [2] reguluje system językowy:

„Rozporządzenia i inne dokumenty o zasięgu ogólnym sporządza się w dwudziestu językach urzędowych".

4. Artykuł 2 aktu dotyczącego warunków przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej [3] (zwanego dalej „aktem przystąpienia") przewiduje, że prawo wspólnotowe jest stosowane co do zasady w nowych państwach członkowskich od dnia przystąpienia, czyli od 1 maja 2004 r.:

„Od dnia przystąpienia nowe państwa członkowskie są związane postanowieniami traktatów założycielskich i aktów przyjętych przez instytucje i Europejski Bank Centralny przed dniem przystąpienia; postanowienia te są stosowane w nowych państwach członkowskich zgodnie z warunkami określonymi w tych traktatach i w niniejszym akcie".

5. Artykuł 58 aktu przystąpienia dotyczy systemu językowego i publikacji:

„Teksty aktów instytucji oraz Europejskiego Banku Centralnego przyjętych przed przystąpieniem i sporządzone przez Radę, Komisję lub Europejski Bank Centralny w językach: czeskim, estońskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, polskim, słowackim, słoweńskim i węgierskim są od dnia przystąpienia tekstami autentycznymi na tych samych warunkach, co teksty sporządzone w obecnych jedenastu językach. Zostaną one opublikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*, jeśli teksty w obecnych językach były w ten sposób opublikowane".

6. Po przystąpieniu dziesięciu nowych państw członkowskich w dniu 1 maja 2004 r. w kilku wydaniach Dziennika Urzędowego [4] została opublikowana informacja. Zarówno

2 — Dz.U. z 6.10.1958, 17, str. 385, zmieniony aktem przystąpienia.

3 — Dz.U. 2003, L 236, str. 33.

4 — Dz.U. L 169–174, odpowiednio na wewnętrznej stronie końcowej.

w wersji drukowanej Dziennika Urzędowego jak i w wydaniu na płycie CD-Rom, informacja ta miała następujące brzmienie:

„Informacja dla czytelników

Specjalne wydanie *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*, zawierające przyjęte przed przystąpieniem teksty aktów instytucji i Europejskiego Banku Centralnego, zostanie opublikowane w językach czeskim, estońskim, litewskim, łotewskim, maltańskim, polskim, słowackim, słoweńskim i węgierskim. Tomy tego specjalnego wydania będą ukazywać się stopniowo od 1 maja do końca 2004 r.

W tych warunkach i do czasu publikacji tych tomów, forma elektroniczna aktów dostępna jest na stronie EUR-Lex.

Adres strony internetowej EUR-Lex: http://europa.eu.int/eur-lex/fr/accession.htm”.

7. Jednakże w odpowiednich wydaniach Dziennika Urzędowego na stronie EUR-Lex została opublikowana, przynajmniej czasowo, inna czeska wersja językowa, która była nadal dostępna w dniu 25 czerwca 2007 r., a od dnia 1 sierpnia 2007 r. została zastąpiona cytowaną powyżej wersją w języku czeskim. Ta wersja była zatytułowana „Oznámení Komise”, co znaczy obwieszczenie Komisji i zawierała dodatkowe zdanie w drugim akapicie:

„Ta po nezbytnou dobu představuje zveřejnění v Úředním věstníku Evropské unie podle článku 58 aktu o přistoupení z roku 2003”.

Zgodnie z nim publikacja na stronie EUR-Lex była równoważna z publikacją w rozumieniu art. 58 aktu przystąpienia aż do opublikowania specjalnego wydania Dziennika Urzędowego [5].

8. Postępowanie przed sądem krajowym dotyczy art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia Komisji (EWG) nr 2454/93 z dnia

5 — Michal Bobek, The binding force of Babel, [w:] *ELII Working Papers Law* 2007/06, str. 11 (= *European law reporter* 2007, 110 [114]), przytacza również angielską wersję językową tego zdania („[…] and will in the meantime constitute publication in the Official Journal of the European Union for the purposes of Article 58 of the 2003 Act of Accession”). W odpowiedzi na pytanie zadane w trakcie rozprawy Komisja nie zaprzeczała istnieniu tego zdania. Jednakże nie pojawia się ono ani w drukowanej wersji Dziennika Urzędowego w języku francuskim, angielskim czy niemieckim ani w wersji Dziennika Urzędowego dostępnej na płycie CD-Rom w języku czeskim ani też w wersjach elektronicznych Dziennika Urzędowego dostępnych przy opracowaniu niniejszej opinii.

2 lipca 1993 r.[6] ustanawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny:

„Bez uszczerbku dla ewentualnego stosowania przepisów karnych złożenie w urzędzie celnym zgłoszenia podpisanego przez zgłaszającego lub jego przedstawiciela czyni go odpowiedzialnym, zgodnie z obowiązującymi przepisami, za:

— prawdziwość informacji podanych w zgłoszeniu,

— autentyczność załączonych dokumentów,

oraz

— przestrzeganie wszelkich obowiązków odnoszących się do objęcia danych towarów odpowiednią procedurą".

9. Zgodnie z komunikatem Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich przedstawionym przez Komisję, przepis ten został opublikowany w języku czeskim w dniu 27 sierpnia 2004 r. w wydaniu specjalnym Dziennika Urzędowego w swojej pierwotnej i nadal obowiązującej bez istotnych zmian wersji.

III — Okoliczności faktyczne i wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

10. Skarżąca w postępowaniu przed sądem krajowym, przedsiębiorstwo Skoma-Lux, zajmuje się przywozem i sprzedażą wina w Republice Czeskiej. Czeska administracja celna zarzuca mu nieprawdziwość kilku zgłoszeń celnych obejmujących przywożone wino, wystawionych od dnia 11 marca do dnia 20 maja 2004 r., gdyż mimo odpowiednich wskazówek organów celnych, wino zostało sklasyfikowane pod niewłaściwą pozycją Nomenklatury Scalonej. Administracja celna nałożyła zatem na Skoma-Lux grzywnę. Zarzucane zachowanie celne polega na naruszeniu przepisów czeskiego prawa celnego i, w odniesieniu do niniejszego postępowania, art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93.

11. Skoma-Lux zakwestionowało grzywnę, wskazując w szczególności, że w chwili zajścia okoliczności faktycznych, art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93 nie został jeszcze w prawidłowy sposób opublikowany w języku czeskim w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

6 — Dz.U. L 253, str. 1, zmienione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 2286/2003 z dnia 18 grudnia 2003 r. zmieniającym rozporządzenie (EWG) nr 2454/93 ustanawiające przepisy w celu wykonania rozporządzenia Rady (EWG) nr 2913/92 ustanawiającego Wspólnotowy kodeks celny (Dz.U. L 343, str. 1).

12. W tej sytuacji Krajský soud Ostrava, sąd apelacyjny w Ostrawie, przedłożył Trybunałowi następujące pytania prejudycjalne:

1) Czy art. 58 aktu dotyczącego warunków przystąpienia Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej, na podstawie którego Republika Czeska stała się państwem członkowskim Unii Europejskiej od dnia 1 maja 2004 r. należy interpretować w ten sposób, że państwo członkowskie może stosować wobec jednostki rozporządzenie, które w chwili stosowania nie było prawidłowo opublikowane w Dzienniku Urzędowym w języku tego państwa członkowskiego?

2) W przypadku odpowiedzi przeczącej na pytanie pierwsze, czy brak możliwości stosowania danego rozporządzenia wobec jednostki jest kwestią wykładni, czy też kwestią ważności prawa wspólnotowego w rozumieniu art. 234 traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską?

3) Gdyby Trybunał Sprawiedliwości miał stwierdzić, że pytanie prejudycjalne dotyczy ważności aktu prawa wspólnotowego w rozumieniu wyroku z dnia 22 października 1989 r. w sprawie 314/85 Foto-Frost, Rec. str. 4199, to czy rozporządzenie nr 2454/93 jest nieważne względem skarżącej i w zakresie jej sporu z organami celnymi Republiki Czeskiej ze względu na brak prawidłowej publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* zgodnie z art. 58 aktu dotyczącego warunków przystąpienia?

13. W procedurze pisemnej uczestniczyły Skoma-Lux, Republika Czeska, Republika Estońska, Republika Łotewska, Rzeczpospolita Polska, Królestwo Szwecji oraz Komisja. W rozprawie nie uczestniczyły Skoma-Lux i Republika Estońska, podczas gdy, oprócz innych wymienionych stron, wzięła w niej udział Republika Słowacka.

IV — Ocena prawna

14. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy w istocie skutków braku publikacji rozporządzenia wspólnotowego w niektórych językach urzędowych.

15. Pytanie pierwsze zmierza do ustalenia, czy państwo członkowskie może powołać się na rozporządzenie wspólnotowe w stosunku do obywatela Unii przed opublikowaniem tego teksu w odpowiednich językach urzędowych w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

16. Pytania drugie i trzecie dotyczą wyłącznej kompetencji Trybunału do stwierdzenia nieważności aktów instytucji wspólnotowych [7]. Gdyby brak prawidłowej publikacji w niektórych językach urzędowych powodował, prawdopodobnie tymczasową i ograniczoną do niektórych państw członkowskich, nieważność przepisów wspólnotowych, wymagałoby to bezwzględnie w każdym pojedynczym przypadku wyraźnego stwierdzenia ze strony Trybunału.

17. Ponieważ kwestia ważności aktów, które nie zostały jeszcze opublikowane we wszystkich językach urzędowych w Dzienniku Urzędowym poprzedza kwestię zastosowania tych aktów w stosunku do obywateli Unii, należy w pierwszej kolejności odpowiedzieć na pytanie drugie i ewentualnie na pytanie trzecie.

A — *W przedmiocie drugiego pytania prejudycjalnego*

18. Aby odpowiedzieć na to pytanie należy zbadać znaczenie publikacji aktu w języku urzędowym zainteresowanego państwa członkowskiego.

19. Z art. 2 pierwszej części zdania aktu przystąpienia wynika, że w odniesieniu do nowych państw członkowskich obowiązujący charakter istniejącego prawa wspólnotowego nie zależy od tego, czy zostało już prawidłowo opublikowane w ich językach. W rozumieniu bowiem tego przepisu, obowiązujące akty wiążą bezwarunkowo nowe państwa członkowskie od chwili przystąpienia. Stanowisko to podzielają Komisja i państwa członkowskie będące stronami postępowania, z których niektóre wywodzą taki obowiązujący charakter z art. 10 WE.

20. Należy jednak odróżnić obowiązujący charakter w *stosunku do* nowych państw członkowskich i ważność w tych państwach. Zgodnie z art. 2 druga część zdania aktu przystąpienia, obowiązujące akty nie znajdują automatycznego zastosowania w taki sam sposób w nowych państwach członkowskich, lecz wyłącznie zgodnie z warunkami określonymi w traktatach i w akcie przystąpienia. Stosowanie w nowych państwach członkowskich należy w szczególności rozumieć jako stosowanie w stosunku do jednostek.

21. Jedną z przesłanek ustanowionych w akcie przystąpienia jest obowiązek publikacji, o którym mowa w art. 58 zadanie drugie, na mocy którego wersje aktów sporządzone w nowych językach są publikowane w *Dzienniku Urzędowym Unii*

7 — Wyroki: z dnia 22 października 1987 r. w sprawie 314/85 Foto-Frost, Rec. str. 4199, pkt 15 i nast.; z dnia 6 grudnia 2005 r. w sprawie C-461/03 Gaston Schul Douane-expediteur, Zb.Orz. str. I-10513, pkt 17.

Europejskiej, jeśli teksty w obecnych językach były w ten sposób opublikowane. Publikacja w Dzienniku Urzędowym umożliwia zainteresowanym zapoznanie się z treścią istotnych uregulowań, co pozostaje zresztą ich obowiązkiem. Po dokonaniu publikacji, nikt nie może powoływać się na nieznajomość treści Dziennika Urzędowego [8].

22. Potwierdza to ponadto sam art. 58 zadanie pierwsze aktu przystąpienia w odniesieniu do języków nowych państw członkowskich. Zgodnie z tym przepisem teksty sporządzone w tych wersjach językowych są tekstami autentycznymi na tych samych warunkach, co teksty sporządzone w językach dotychczasowych państw członkowskich. W rezultacie również wymagana jest ich publikacji w Dzienniku Urzędowym.

23. Jednakże skutki braku takiej publikacji nadal pozostają niejasne.

24. W tej kwestii podzielam stanowisko rzecznika generalnego C.O. Lenza, zdaniem którego podstawową przesłanką nałożenia przez akty prawne obowiązku na obywatela jest ich publikacja, *mająca charakter konstytutywny*, w organie urzędowej publikacji [9]. Pojęcie publikacji o konstytutywnym charakterze wywodzi się z niemieckiego prawa konstytucyjnego, w którym promulgacja ustawy stanowi integralną część tworzenia prawa [10]. Przed promulgacją ustawa nie istnieje. Zasada państwa prawa wymaga dokonania urzędowej promulgacji, która umożliwia odbiorcom zapoznanie się z obowiązującym prawem w sposób pewny [11].

25. Do tego samego wniosku prowadziłoby zastosowanie przez Trybunał wyroku w sprawie Hoechst przeciwko Komisji, dotyczącego doręczenia decyzji jej adresatom i publikacji aktów o zasięgu ogólnym. Zgodnie z tym wyrokiem jeśli chodzi o doręczenie aktu lub w odniesieniu do każdego innego wymogu proceduralnego albo uchybienie jest tak poważne i oczywiste, że powoduje nieistnienie aktu [12] albo stanowi naruszenie istotnych wymogów proceduralnych, mogące prowadzić do stwierdzenia nieważności [13]. Wyrok ten pozostaje w sprzeczności

8 — Wyroki: z dnia 12 lipca 1989 r. w sprawie 161/88 Urteile vom, Rec. str. 2415, pkt 19; z dnia 26 listopada 1998 r. w sprawie C-370/96 Covita, Rec. str. I-7711, pkt 26. W wyroku z dnia 15 marca 1986 r. w sprawie 160/84 Oryzomyli Kavallas przeciwko Komisji, Rec. str. 1633, pkt 15 i 19 stwierdzono, że kilka miesięcy po przystąpieniu Grecji, władze i podmioty gospodarcze tego państwa nie musiały znać treści Dziennika Urzędowego. Wbrew stanowisku rządu polskiego z akt tej sprawy wynika, że w dniu istotnym dla zdarzeń w tym postępowaniu dany akt został już opublikowany w specjalnym greckim wydaniu Dziennika Urzędowego dzień przed przystąpieniem Grecji, jak twierdzi Komisja.

9 — Opinia z dnia 9 lutego 1999 r. w sprawie C-91/92 Faccini Dori, Rec. str. I-3325, pkt 65.

10 — Zobacz art. 82 niemieckiej ustawy zasadniczej oraz wyroki Bundesverfassungsgerichts (federalnego sądu konstytucyjnego) z dnia 19 marca 1958 r.: 2 BvL 38/56, BVerfGE 7, 330 [337] oraz z dnia 8 lipca 1976 r.: 1 BvL 19 i 20/75, 1 BvR 148/75, BVerfGE 42, 263 [283].

11 — Wyrok Bundesverfassungsgerichts z dnia 22 lutego 1994 r., ósmy wyrok dotyczący transmisji radiowej, 1 BvL 30/88, BVerfGE 90, 60 [86].

12 — Zobacz wyrok z dnia 15 czerwca 1994 r. w sprawie C-137/92 P Komisja przeciwko BASF i in., Rec. str. I-2555, pkt 48 i nast.

13 — Wyrok z dnia 8 lipca 1999 r. w sprawie C-227/92 Hoechst przeciwko Komisji, Rec. str. I-4443, pkt 72.

z poprzedzającym go wyrokiem w sprawie ICI przeciwko Komisji, zgodnie z którym uchybienia w procedurze doręczania decyzji nie są związane z aktem i nie mogą zatem podważyć jego mocy prawnej [14].

26. Nie jest konieczne rozstrzyganie tutaj kwestii, który z dwóch wyroków stosuje się w przypadku decyzji indywidualnej. Uzależnienie ważności aktów o zasięgu ogólnym od prawidłowej publikacji we wszystkich językach narażałoby ich skuteczność na niewspółmierne ryzyko.

27. Zgodnie z art. 4 rozporządzenia nr 1 Wspólnota ma obowiązek publikacji aktów we wszystkich językach urzędowych. W rezultacie ryzyko błędu jest zdecydowanie wyższe niż w przypadku publikacji tylko w jednym języku. Błędy te nie są też natychmiast oczywiste, gdyż większość użytkowników korzysta wyłączenie z ich własnej wersji językowej.

28. Różnice między wersjami językowymi stanowią prawdopodobnie najbardziej znaczący w praktyce przykład takiego ryzyka. Błędy w tłumaczeniu wersji oryginalnej mogą wpływać zarówno na kształtowanie woli instytucji wspólnotowych jak i na pewność publikacji.

29. Jednakże do stron procesu decyzyjnego należy zapewnienie zgodności istotnego dla nich tłumaczenia z innymi wersjami projektu legislacyjnego. Jest tak w szczególności w Radzie, gdzie państwa członkowskie mogą w decydującym stopniu uczestniczyć w opracowaniu ostatecznej wersji tłumaczenia [15]. Skutki różnic w tłumaczeniu w odniesieniu do kształtowania woli politycznej nie uzasadniają co do zasady uchylenia aktu.

30. Skutki wynikające dla podmiotów prawa z różnic w przekładzie również nie są, zdaniem Trybunału, powodem uzasadniającym uchylenie aktów. Trybunał podkreślił natomiast w utrwalonym orzecznictwie konieczność jednolitej wykładni różnych wersji językowych w interesie skuteczności prawa wspólnotowego. W przypadku różnic

14 — Wyrok z dnia 14 lipca 1972 r. w sprawie 48/69 Imperial Chemical Industries przeciwko Komisji, Rec. str. 619, pkt 39–43.

15 — Zadanie to jest między innymi realizowane przez grupę ekspertów prawnych i językowych, w której reprezentowane są również państwa członkowskie; zob. np. komunikat CM 2647/07 z dnia 27 lipca 2007 r., http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/07/cm02/cm02647.en07.pdf.

między tymi wersjami wykładni należy dokonywać na podstawie ogólnej systematyki i celu regulacji, której stanowią one część [16]. Niektóre wersje językowe mogą zatem przeważać nad innymi [17].

31. Ponadto, również w przypadku dotyczącym kwestii publikacji jako takiej, Trybunał nie zakwestionował ważności danego aktu.

32. Trybunał w kilku sprawach potwierdził istnienie praw przysługujących pracownikom tureckim na podstawie przepisów decyzji nr 1/80 Rady Stowarzyszenia EWG–Turcja z dnia 19 września 1980 r. w sprawie rozwoju stowarzyszenia [18]. Decyzja ta nie została opublikowana w Dzienniku Urzędowym. Trybunał orzekł, że brak publikacji, o ile może stać na przeszkodzie nałożeniu na jednostkę obowiązków, nie może pozbawić tej jednostki możliwości powołania się w stosunku do władzy publicznej na prawa, które ta decyzja jej przyznaje [19]. Ponieważ jednostka może powołać się, przynajmniej w stosunku do państwa, na niepublikowane akty prawa wspólnotowego, publikacja nie jest przesłanką ich ważności.

33. Należy zatem odpowiedzieć na pytanie drugie, że brak publikacji rozporządzenia w niektórych językach urzędowych nie podważa jego ważności. Taki brak nie powoduje również jako taki powstania po stronie sądu krajowego rozpatrującego skargę obowiązku przedłożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.

B — *W przedmiocie trzeciego pytania prejudycjalnego*

34. Uwzględniając odpowiedź na drugie pytanie prejudycjalne nie jest konieczne udzielanie odpowiedzi na pytanie trzecie.

C — *W przedmiocie pierwszego pytania prejudycjalnego*

35. Nawet jeśli brak publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* nie podważa

16 — Zobacz na przykład wyroki: z dnia 12 listopada 1969 r. w sprawie 29/69 Stauder, Rec. str. 419, pkt 3, z dnia 23 listopada 2006 r. w sprawie C-300/05 ZVK, Zb.Orz. str. I-11169, pkt 16; z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie C-56/06 Euro Tex, Zb.Orz. str. I-4859, pkt 27).

17 — Zobacz wyroki z dnia 3 marca 1977 r. w sprawie 80/76 North Kerry Milk Products, Rec. str. 425, pkt 11; z dnia 17 października 1996 r. w sprawie C-64/95 Lubella, Rec. str. I-5105, pkt 18; ww. w przypisie 16 wyrok w sprawie ZVK, pkt 22.

18 — Zobacz wyroki: z dnia 16 października 2006 r. w sprawie C-502/04 Torun, Zb.Orz. s. I-1563, z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-4/05 Güzeli, Zb.Orz. str. I-10279; z dnia 18 lipca 2007 r. w sprawie C-325/05 Derin, Zb.Orz. str. I-6495 oraz przedstawioną przeze mnie w dniu 18 lipca 2007 r. opinię w sprawie C-294/06 Payir (nieopublikowaną dotychczas w Zbiorze).

19 — Wyrok z dnia 20 września 1990 r. w sprawie C-192/89 Sevince, Rec. str. I-3461, pkt 24.

ważności rozporządzenia, nie wynika z tego, że można powołać się na nie w stosunku do jednostki. Jak wskazano powyżej, jeśli chodzi o nałożenie obowiązków na jednostkę, Trybunał odwoływał się raczej do zasady pewności prawa.

37. Można by uznać, że publikacja tylko w niektórych językach urzędowych jest wystarczająca, aby stworzyć możliwość zapoznania się z tekstem. Trybunał wyraźnie zaprzeczył istnieniu ogólnej zasady prawa wspólnotowego gwarantującej każdemu obywatelowi prawo do tego, aby wszystko co może oddziaływać na jego interesy zostało zredagowane w każdym przypadku w jego języku [23].

1. W przedmiocie możliwości stosowania wobec jednostki

36. W 1979 r. Trybunał stwierdził, że podstawowa zasada wspólnotowego porządku prawnego wymaga, aby akt pochodzący od władz publicznych nie mógł nabyć waloru normy obowiązującej w stosunku do jednostek, zanim nie otrzymają one możliwości zapoznania się z nim [20]. Zasada pewności prawa wymaga w istocie, aby uregulowania prawne umożliwiały osobom zainteresowanym dokładne zapoznanie się z zakresem obowiązków, które na nie nakładają [21]. Ta zasada pewności prawa winna być przestrzegana ze szczególnym rygorem w przypadku regulacji przewidującej skutki finansowe [22].

38. Jeśli chodzi o ogólne uregulowania nakładające obowiązki na jednostkę, czyli przede wszystkim rozporządzenia, Trybunał odrzucił tezę o ograniczonej równości języków. Trybunał stwierdził, że jednostka ma obowiązek zapoznania się z treścią Dziennika Urzędowego jedynie jeśli odpowiedni numer jest faktycznie dostępny w jej języku [24].

39. W podobny sposób, w wyrokach dotyczących chronionej nazwy pochodzenia „Prosciutto di Parma" (szynka parmeńska) oraz „Grana Padano" (ser bardzo twardy z północy Włoch) Trybunał stwierdził, że nie można powołać się na niektóre przesłanki stosowania tych nazw w stosunku do podmiotów gospodarczych, gdyż nie umożliwiono tym pomiotom zapoznania

20 — Wyroki: z dnia 25 stycznia 1979 r. w sprawie 98/78 Racke, Rec. str. 69, pkt 15; w sprawie 99/78 Weingut Decker, Rec. str. 101, pkt 3.

21 — Wyroki: z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie 348/85 Dania przeciwko Komisji, Rec. str. 5225, pkt 19; z dnia 1 października 1998 r. w sprawie C-209/96 Zjednoczone Królestwo przeciwko Komisji, Rec. str. I-5655, pkt 35; z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie C-245/97 Niemcy przeciwko Komisji, Rec. str. I-11261, pkt 72; z dnia 20 maja 2003 r. w sprawie C-469/00 Ravil, Rec. str. I-5053, pkt 93; z dnia 20 maja 2003 r. w sprawie C-108/01 Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, Rec. str. I-5121, pkt 89.

22 — Wyroki: z dnia 15 grudnia 1987 r. w sprawie 326/85 Niderlandy przeciwko Komisji, Rec. str. 5091, pkt 24; z dnia 16 marca 2006 r. w sprawie C-94/05 Emsland-Stärke, Zb.Orz. str. I-2619, pkt 43; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-248/04 Koninklijke Coöperatie Cosun, Zb.Orz. str. I-10211, pkt 79; z dnia 21 czerwca 2007 r. w sprawie C-158/06 Stichting ROM-projecten, Zb.Orz. str. I-5103, pkt 26.

23 — Wyrok z dnia 9 września 2003 r. w sprawie C-361/01 P Kik przeciwko HABM, Rec. str. I-8283, pkt 82.

24 — Wyroki: w sprawie Covita, ww. w przypisie 8, pkt 27; z dnia 8 listopada 2001 r. w sprawie C-228/99 Silos, Rec. str. I-8401, pkt 15, obydwa odsyłające do wyroku w sprawie Racke, ww. w przypisie 20, pkt 15, który nie porusza jednak wyraźnie aspektu jednej wersji językowej.

się z nimi poprzez odpowiednią publikację uregulowań wspólnotowych [25]. Trybunał nie zgodził się z propozycją rzecznika generalnego S. Albera, zgodnie z którą wystarczające jest, żeby zainteresowani mogli otrzymać od Komisji informacje dotyczące specyfikacji [26].

40. W sprawach tych odpowiednie nazwy mogły być stosowane do szynki krojonej, sera tartego oraz paczkowanych produktów wyłącznie, jeśli były one krojone, tarte lub pakowane w regionie produkcji. Specyfikacje te, przynajmniej w odniesieniu do „Prosciutto di Parma" istniały wyłączenie w języku włoskim i nie można było zatem powołać się na nie w stosunku do zainteresowanych podmiotów gospodarczych w Zjednoczonym Królestwie [27].

41. Jak słusznie zauważył rząd łotewski, inny wniosek, czyli rezygnacja z publikacji w języku zainteresowanego, byłby sprzeczny z art. 21 akapit trzeci WE, w rozumieniu którego instytucje lub niektóre organy Unii powinny prowadzić korespondencję z obywatelami Unii w jednym z języków wskazanych w art. 314 WE [28]. Jeżeli nieformalna korespondencja powinna być prowadzona w języku urzędowym wybranym przez obywatela Unii, a fortiori można powołać się w stosunku do niego wyłącznie na obowiązki, które zostały opublikowane w jego języku urzędowym [29].

42. Jeżeli można by powołać się w stosunku do obywatela Unii na przepisy, które zostały opublikowane wyłącznie w innych językach, znajdowałby się on w mniej korzystnej sytuacji — jak podkreśla rząd łotewski — wobec innych obywateli Unii, którzy mogą w sposób pewny zapoznać się ze swoimi obowiązkami w ich własnym języku. Artykuł 58 zdanie pierwsze aktu przystąpienia wyklucza właśnie taką niekorzystną sytuację stanowiąc, że nowe wersje językowe są tekstami autentycznymi na tych samych warunkach, co teksty sporządzone w językach dotychczasowych państw członkowskich. Uzależnienie wiążącego charakteru poszczególnych wersji językowych od różnych wymogów dotyczących ich publikacji byłoby sprzeczne z tym przepisem.

43. Z art. 2 druga część zdania aktu przystąpienia wynika zatem, że co do zasady można powołać się na rozporządzenia wspólnotowe w stosunku do obywateli nowych państw członkowskich, zgodnie z art. 58 zdanie drugie aktu przystąpienia, wyłącznie

25 — Zobacz wyroki: w sprawie Prosciutto di Parma; w sprawie Ravil, ww. w przypisie 21, odpowiednio pkt 95 i nast. oraz pkt 99 i nast.

26 — Opinia z dnia 25 kwietnia 2002 r. w sprawie C-180/01 Consorzio del Prosciutto di Parma i Salumificio S. Rita, Rec. str. I-5121, pkt 125 i nast.

27 — Wyrok w sprawie Prosciutto di Parma, ww. w przepisie 21, pkt 98.

28 — Wyrok w sprawie Kik przeciwko HABM, ww. w przypisie 23, pkt 83.

29 — Zobacz wyrok z dnia 15 lipca 1970 r. w sprawie 41/59 ACF Chemiefarma przeciwko Komisji, Rec. str. 661, pkt 48–52.

po ich prawidłowym opublikowaniu w odpowiednich językach urzędowych rzeczonych państw.

2. W przedmiocie prawidłowej publikacji

44. W świetle powyższych uwag należy obecnie ustalić, czy art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93 został prawidłowo opublikowany we właściwym czasie.

45. Zgodnie z art. 58 zadanie drugie aktu przystąpienia oraz art. 254 ust. 1 zdanie pierwsze i ust. 2 WE prawidłowa publikacja wymaga publikacji w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*. W niniejszym przypadku taka publikacja miała miejsce w formie specjalnego wydania Dziennika Urzędowego dopiero po długim czasie od złożenia zakwestionowanych zgłoszeń celnych. W rezultacie nie uzasadnia ona powołania się na omawiane przepisy w stosunku do Skoma-Lux.

46. Niektóre ze stron postępowania, w tym Komisja zauważają jednak, że tłumaczenie omawianego aktu na język czeski, sprawdzone przez Radę i Komisję było dostępne przed przystąpieniem Republiki Czeskiej na nieodpłatnej stronie internetowej EUR-Lex Urzędu Oficjalnych Publikacji Wspólnot Europejskich. Wszyscy zainteresowani mieli zatem możliwość zapoznania się z omawianymi uregulowaniami.

47. W niektórych wydaniach Dziennik Urzędowego zawarta była prawdopodobnie, „informacja dla czytelników" wskazująca między innymi, że publikacja na stronie internetowej zastępowała publikację w rozumieniu art. 58 aktu przystąpienia aż do czasu publikacji specjalnego wydania Dziennika Urzędowego. Zdanie to znajdowało się nadal w dniu 25 czerwca 2007 r. w czeskiej wersji elektronicznej Dziennika Urzędowego L 169 z dnia 1 maja 2004 r. [30].

48. Taka informacja nie może jednak prowadzić do uznania, że każda forma udostępnienia tekstów prawnych stanowi prawidłową publikację. Pozbawiona jest ona bowiem wszelkiej podstawy prawnej. W tym zakresie różni się ona od komunikatu o ewentualnych skutkach braku powiadomienia Komisji o pomocy państwa, na które Trybunał powołuje się systematycznie [31] w celu wykluczenia ochrony uzasadnionych oczekiwań korzystających z pomocy.

49. Już wyłącznie z tego powodu, jak twierdzą również Komisja i wszystkie pozostałe strony postępowania, publikacja w Internecie nie może zastąpić prawidłowej publikacji.

30 — Co do szczegółów zob. powyżej, pkt 6 i nast.

31 — Wyroki: z dnia 20 września 1990 r. w sprawie C-5/89 Komisja przeciwko Niemcom, Rec. str. I-3437, pkt 14 i 15; z dnia 24 lutego 1987 r. w sprawie 304/85 Falck przeciwko Komisji, Rec. str. 871, pkt 158; z dnia 7 marca 2002 r. w sprawie C-310/99 Włochy przeciwko Komisji, Rec. str. I-2289, pkt 102; z dnia 1 kwietnia 2004 r. w sprawie C-99/02 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. I-3353, pkt 19; z dnia 29 kwietnia 2004 r. C-372/97 Włochy przeciwko Komisji, Rec. str. I-3679, pkt 110.

50. Komisja powołuje się między innymi na „publikację" w formie drukowanej w dniu 30 kwietnia 2004 r. wszystkich obowiązujących rozporządzeń prawa pochodnego przetłumaczonych na czeski. Znajdowała się ona w rejestrze Urzędu Oficjalnych Publikacji i została ogłoszona w jego pomieszczeniach.

51. Taka „publikacja" również nie stanowi prawidłowej publikacji. W braku odpowiedniej informacji w tradycyjnych środkach publikacji, czyli w szczególności w Dzienniku Urzędowym, nikt nie był zobowiązany do uwzględnienia tej „publikacji". Z uwagi na jej rodzaj nie można zagwarantować, że takie wydanie rzeczywiście dotarło do odbiorców.

52. Należy zatem uznać, że Wspólnota nie dokonała prawidłowej publikacji w języku czeskim art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93 przed promulgacją w specjalnym czeskim wydaniu *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*.

3. W przedmiocie znaczenia krajowych publikacji

53. Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym powołuje się jednak na inne formy publikacji omawianych uregulowań w języku czeskim, a mianowicie publikację czeskiego ministerstwa finansów w Internecie i możliwość zapoznania się z odpowiednimi tekstami prawnymi za pośrednictwem organów celnych. Należy zatem rozważyć kwestię, czy w Republice Czeskiej na podstawie prawa krajowego, mogła w ten sposób zostać dokonana prawidłowa publikacja wspólnotowych tekstów prawnych.

54. Rozważanie prawidłowego charakteru krajowej publikacji prawa wspólnotowego, w szczególności bezpośrednio stosowanych rozporządzeń, może prowadzić do nieporozumień. Nie należy w ten sposób stwarzać błędnego wrażenia, że rozporządzenia te wymagają transpozycji do krajowego porządku prawnego [32]. Wręcz przeciwnie, bezpośrednie stosowanie rozporządzenia wspólnotowego nie wymaga jakichkolwiek środków dokonujących ich wdrożenia do prawa krajowego [33], a w szczególności publikacji przez państwa członkowskie.

55. Trybunał uznał jednak, że w niektórych przypadkach informacje dotyczące bezpośrednio stosowanych przepisów wspólnotowych mogą być pomocne [34]. Powtórzenie niektórych elementów rozporządzenia wspólnotowego może przyczynić się do

32 — Zobacz wyroki: z dnia 7 lutego 1973 r. w sprawie 39/72 Komisja przeciwko Włochom, Rec. str. 101, pkt 17; z dnia 28 marca 1985 r. w sprawie 272/83 Komisja przeciwko Włochom Rec. str. 1057, pkt 26; z dnia 24 czerwca 2004 r. w sprawie C-278/02 Handlbauer, Zb.Orz. str. I-6171, pkt 25.

33 — Wyroki: z dnia 10 października 1973 r. w sprawie 34/73 Variola, Rec. str. 981, pkt 10; z dnia 2 lutego 1977 r. w sprawie 50/76 Amsterdam Bulb, Rec. str. 137, pkt 4.

34 — Wyrok z dnia 7 listopada 1972 r. w sprawie 20/72 Cobelex, Rec. str. 1055, pkt 20.

spójności przepisów wykonawczych i ich prawidłowego zrozumienia ze strony podmiotów, do których są skierowane [35].

56. Podobnie jest w przypadku krajowej publikacji do czasu gdy nie dokonano prawidłowej publikacji wspólnotowej w danym języku urzędowym. Taka publikacja stanowiłaby raczej wzmocnienie bezpośredniej skuteczności rozporządzeń a nie zagrożenie dla niej.

57. Wyrok w sprawie chronionej nazwy pochodzenia „Grana Padano" stanowi tego dobry przykład. Trybunał przyznał sądom krajowym możliwość powołania się na dane uregulowania w stosunku do podmiotów gospodarczych, jeżeli zostały one prawidłowo opublikowane w ramach wcześniejszych uregulowań krajowych [36].

58. Kwestia czy rzeczone formy publikacji mogą wywołać taki skutek jest zasadniczo kwestią prawa czeskiego i jej rozstrzygnięcie należy do sądu krajowego. Odpowiednie kryteria prawa wspólnotowego wynikają przede wszystkim z zasady równoważności i zasady skuteczności [37]. Zgodnie z zasadą równoważności dodatkowa publikacja krajowa przepisów wspólnotowych musi gwarantować pewność prawa co najmniej w takim samym stopni jak publikacja prawa krajowego w zainteresowanym państwie członkowskim. Ponadto byłoby sprzeczne z zasadą skuteczności, gdyby publikacja krajowa przepisów wspólnotowych gwarantowała w mniejszym stopniu pewność prawa niż publikacja w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

4. W przedmiocie ogólnego stosowania dorobku wspólnotowego przed prawidłową publikacją

59. W braku prawidłowej publikacji na szczeblu wspólnotowym, należy rozstrzygnąć kwestię, czy w niniejszym przypadku uzasadnione jest odstępstwo od zasady, zgodnie z którą w stosunku do jednostki można powołać się wyłącznie na uregulowania, które zostały prawidłowo opublikowane w jej języku.

60. Zasada pewności prawa sprzeciwia się bez wątpienia co do zasady temu, by czasowy zakres obowiązywania aktu wspólnotowego rozpoczynał się przed jego publikacją.

35 — Wyrok z dnia 28 marca 1985 r., ww. w przypisie 32, pkt 27.

36 — Wyrok w sprawie Ravil, ww. w przypisie 21, pkt 103.

37 — Zobacz np. wyroki: z dnia 7 stycznia 2004 r. w sprawie C-201/02 Wells, Rec. str. I-723, pkt 67; z dnia 26 października 2006 r. w sprawie C-168/05 Mostaza Claro, Zb.Orz. str. I-10421, pkt 24; z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie C-432/05 Unibet, Zb.Orz. str. I-2271, pkt 43; z dnia 7 czerwca 2007 r. w sprawie C-222/05 van der Weerd i in., Zb.Orz. str. I-4233, pkt 28.

Może tak być jednak na zasadzie wyjątku, po pierwsze, gdy wymaga tego zamierzony cel i po drugie, gdy w należyty sposób respektowane są uzasadnione oczekiwania zainteresowanych [38].

61. Taki wyjątek mógłby wnikać z cytowanej informacji dla czytelników [39], która wskazywała, przynajmniej w niektórych wersjach językowych, że publikacja w Internecie była tymczasowo równoważna z publikacją w rozumieniu art. 58 aktu przystąpienia. Celem tego wyjątku było umożliwienie stosowania dorobku wspólnotowego przed prawidłową publikacją w nowych państwach członkowskich. Uzasadnione oczekiwania zainteresowanych byłyby zagwarantowane w drodze publikacji tekstu w Internecie.

62. Jednak sprzeciwia się temu fakt, że zwykła informacja, która nie pozwala nawet w obecnie dostępnej wersji na zidentyfikowanie jej autorów, nie może wprowadzić wyjątku od ogólnych reguł, takich jak zawarte w niniejszym przypadku w art. 2 i 58 aktu przystąpienia. Już tylko z tego powodu wyjątek na tej podstawie jest wykluczony.

63. Nawet jeśli prawodawca przewidział wyjątek od zasady niedziałania prawa wstecz, w niniejszym przypadku nie zostały spełnione przesłanki jego zastosowania.

64. Prawidłowa publikacja całego dorobku wspólnotowego w dziewięciu nowych językach urzędowych stanowi bez wątpienia szczególne wyzwanie. Interes jakim jest zapewnienie w takiej sytuacji skuteczności prawa wspólnotowego może zatem uzasadniać złagodzenia wymogów w odniesieniu do formy publikacji [40].

65. Wbrew stanowisku, w szczególności Estonii i Komisji, publikacja w Internecie, taka jaka rzeczywiście miała miejsce, nie chroni uzasadnionych oczekiwań zainteresowanego. Z punktu widzenia wyłącznie praktycznego taka forma publikacji stwarza bez wątpienia podmiotowi gospodarczemu, który korzysta z nowoczesnych środków komunikacji, równie dobrą a nawet lepszą niż publikacja w Dzienniku Urzędowym możliwość zapoznania się z danymi uregulowaniami. W niniejszym przypadku pewne braki sprzeciwiają się jednak uznaniu takiej publikacji za pewną.

38 — Wyroki: w sprawie Racke, ww. w przypisie 20, pkt 20; z dnia 11 lipca 1991 r. w sprawie C-368/89 Crispoltoni, Rec. str. I-3695, pkt 17; z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawach połączonych C-487/01 i C-7/02 Gemeente Leusden und Holin Groep, Rec. str. I-5337, pkt 59; z dnia 26 kwietnia 2005 r. w sprawie 376/02 „Goed Wonen", Zb.Orz. str. I-3445, pkt 33.

39 — Zobacz powyżej, pkt 6 i nast.

40 — Publikacja w specjalnym wydaniu Dziennika Urzędowego nie ma prawdopodobnie tej samej jakości co publikacja w zwyczajnym Dzienniku Urzędowym: specjalne wydanie nie pozwala stwierdzić, kiedy odpowiedni numer został opublikowany, tzn. kiedy był rzeczywiście dostępny.

66. Publikacja w Internecie może zagwarantować stopień pewności publikacji równoważny z tym w wersji drukowanej wyłącznie jeżeli dodatkowe środki zapewniają niezmienność i autentyczność publikacji [41]. Należy zapewnić w przyszłości możliwość konsultacji pierwotnej publikacji, w sposób podobny do wersji drukowanej, aby móc stwierdzić, jakie przepisy zostały rzeczywiście promulgowane. W rezultacie, późniejsze zmiany powinny być w szczególności publikowane osobno w sprostowaniu. Udział osób nieupoważnionych powinien również być wykluczony, tak aby żaden błędny tekst nie mógł zostać opublikowany jako tekst wiążący.

67. Wspomniana „Informacja dla czytelników" wskazuje [42], że w całej ofercie EUR-Lex, i to prawdopodobnie nie tylko w odniesieniu do tymczasowej publikacji dorobku wspólnotowego w językach nowych państw członkowskich, brak jest takich gwarancji. Informacja ukazała się we wszystkich językach urzędowych w kilku wydaniach *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*. Te wydania są dostępne na stronie EUR-Lex w formie dokumentów PDF, która odpowiada z pozoru wersji drukowanej Dziennika Urzędowego. Z powodu tego wizualnego wrażenia można by oczekiwać, że co najmniej ta publikacja w Internecie będzie równie pewna co sam Dziennik Urzędowy.

68. To wrażenie pewności jest jednak mylące. Nie wiadomo obecnie, kto jest autorem tej informacji, mimo że w dniu 25 czerwca 2007 r. w Internecie, przynajmniej czeska wersja Dziennika Urzędowego wskazywała, że jest to obwieszczenie Komisji. Znajdowało się w niej również, brakujące dziś zdanie, zgodnie z którym publikacja w Internecie była równoważna z publikacją w rozumieniu art. 58 aktu przystąpienia. Brakuje też jakiejkolwiek informacji dotyczącej zmiany dokumentu. Odkrycie zmiany w wersji czeskiej jest wyłącznie wynikiem przypadku. Przypuszczenie, że zmiana mogła również dotyczyć publikacji w Internecie innych wersji językowych oparte jest na jednym tylko artykule [43]. W każdym razie, przynajmniej w tej sytuacji, publikacja w Internecie nie stanowi wystarczająco pewnego źródła.

69. Ponadto należy wskazać na praktyczny problem dostępu do publikacji w Internecie dorobku wspólnotowego w nowych językach urzędowych. Wskazany adres internetowy [44] prowadził do strony w języku angielskim, na której można było wybrać między innymi nowy link „Czech". Otwierająca się strona zawierała pierwszy poziom indeksu prawa wspólnotowego po angielsku, od którego można było przejść do indeksów poszczególnych rozdziałów, dostępnych również wyłącznie po angielsku. Dopiero

41 — Zobacz M. Bobek, cytowany powyżej w przypisie 5, str. 12.

42 — Zobacz powyżej, pkt 6 i nast.

43 — Zobacz artykuł M. Bobek, cytowany w przypisie 5.

44 — http://europa.eu.int/eur-lex/fr/accession.html sprawdzona w dniu 25 czerwca 2007 r. Strona od tego czasu wdaje się niedostępna.

z tego miejsca dostępny był poziom indeksu, w którym wymienione były tytuły aktów w języku czeskim. Znalezienie szukanego aktu było jednak możliwe wyłącznie po wybraniu prawidłowego podrozdziału. Wydaje się zatem mało prawdopodobne, żeby podmiot prawa czeskiego mógł odnaleźć w tej dżungli, bez znajomości języka angielskiego, poszukiwany akt [45].

70. Jeżeli podmiot ten znał jednak język angielski, mógł zapoznać się z „ważną informacją prawną" przytoczoną poniżej w języku polskim, załączoną do tymczasowej publikacji dorobku wspólnotowego oraz do wszystkich innych stron EUR-Lex:

„Nie możemy zagwarantować, że tekst dokumentu udostępnionego on-line jest identyczny z oficjalnie przyjętą wersją. Dlatego też za wiążące prawnie uważa się prawodawstwo Unii Europejskiej publikowane w drukowanych edycjach *Dziennika Urzędowego Unii Europejskiej*" [46].

71. W rezultacie publikacja na stronie EUR-Lex, wskazana w „Informacji dla czytelników" nie była pewna i nawet nie utrzymywano, że taka była. Ponadto trudno jest się z nią zapoznać bez znajomości języka angielskiego. W tej sytuacji nie można oczekiwać od zainteresowanych, że będą stosować zawarte w niej teksty.

72. Nie przeczy temu fakt, że wiele podmiotów prawa, a może nawet wszyscy, korzystają z oferty EUR-Lex w celu zapoznania się z prawem wspólnotowym. Taka informacja daje co do zasady gwarancje, gdyż w razie wątpliwości drukowana wersji Dziennika Urzędowego stanowi dla podmiotu prawa pewne źródło informacji umożliwiające sprawdzenie treści Eur-Lex. Jednakże w przypadku przystąpienia, taka możliwość nie istniała w odniesieniu do nowych języków przed publikacją przepisów w specjalnym wydaniu Dziennika Urzędowego.

73. Uzasadnione oczekiwania nie mogły opierać się również na wspomnianej przez Komisję publikacji w formie papierowej w dniu 30 kwietnia 2004 r. wszystkich obowiązujących rozporządzeń prawa pochodnego w języku czeskim. Można by bez wątpienia uznać takie drukowane wydanie, dostępne w Urzędzie Oficjalnych Publikacji, za autentyczny dokument, który gwarantuje pewność zarówno publikacji w Internecie jak i wersji papierowej Dziennika Urzędowego. Zakładałoby to jednak, że osoby korzystające z publikacji w Internecie były poinformowane o istnieniu takiej wersji papierowej i że stanowiła ona pewne źródło informacji. Nic na to nie wskazuje.

45 — Należy zauważyć, że podobne trudności z dostępem zostały wyeliminowane w odniesieniu do publikacji dorobku wspólnotowego w języku bułgarskim i rumuńskim. Chociaż, jak się zdaje brak jest odpowiadającej informacji dla czytelników, jednak tymczasowa publikacja jest dostępna w Internecie w tych językach na stronie głównej EUR-Lex. Przetłumaczone zostały również indeksy obowiązującego prawa wspólnotowego.

46 — http://europa.eu/geninfo/legal_notices_pl.htm#disclaimer.

74. Należy zatem stwierdzić, że nie został ustanowiony żaden wyjątek od wymogu prawidłowej publikacji. Ponadto formy publikacji dorobku wspólnotowego, którymi posłużono się rzeczywiście przed publikacją wydania specjalnego Dziennika Urzędowego nie spełniały przesłanek wymaganych dla takiego wyjątku.

5. W przedmiocie szczególnych okoliczności danego przypadku

75. Rządy Estonii, Polski oraz Komisja uważają mimo wszystko, że można powołać się w stosunku do obywateli Unii na uregulowania, które nie zostały prawidłowo opublikowane, jeżeli de facto znają oni te uregulowania ze względu na szczególne okoliczności danego przypadku.

76. Oprócz form publikacji w Internecie wskazanych powyżej, powołują się one na fakt, że Skoma-Lux od dawna już prowadzi działalność handlową w zakresie przywozu towarów. Można by zatem przypuszczać, że znało ono skutki prawne przystąpienia Republiki Czeskiej. Należałoby również zbadać, czy Skoma-Lux mogło zapoznać się z innymi wersjami językowymi omawianych uregulowań, które były przedmiotem prawidłowej publikacji. W każdym razie omawiany w niniejszym przypadku obowiązek złożenia prawidłowych zgłoszeń celnych był znany wszystkim podmiotom gospodarczym.

77. Odwołanie się do innych wersji językowych jest w tym względzie nieprzekonujące, gdyż zostało odrzucone przez Trybunał w wyrokach w sprawie „Prosciutto di Parma" oraz w sprawie „Grana Padano" [47].

78. Na podstawie tych dwóch wyroków mógłby być natomiast pośrednio uzasadniony ostatni przywołany przez Komisję argument. Trybunał wyraźnie w nich podkreślił, że ochrona wynikająca z chronionej nazwy pochodzenia nie obejmuje co do zasady takich działań jak krojenie, tarcie czy pakowanie produktu [48]. Można by z tego wysunąć odwrotny wniosek, że wyjątkowo można powołać się w stosunku do podmiotów gospodarczych na zwyczajne obowiązki, które podmioty te powinny znać, także jeżeli nie były one przedmiotem prawidłowej publikacji.

79. Między dwoma wskazanymi sprawami występuje jednak znaczna różnica. Oznaczenia pochodzenia objęte były, co

47 — Zobacz ww. w przypisie 21 wyroki: w sprawie Prosciutto di Parma, pkt 95 i nast.; w sprawie Ravil, pkt 99 i nast.

48 — Zobacz ww. w przypisie 21 wyroki: w sprawie Prosciutto di Parma, pkt 94; w sprawie Ravil, pkt 98.

nie podlegało jakiejkolwiek wątpliwości, skuteczną ochroną w prawie wspólnotowym. Niepewny był tylko zakres tej ochrony, gdyż rozciągnięcie jej na wskazane operacje nie zostało prawidłowo opublikowane. Gdyby jednak wiadomo było, że rzeczone operacje były objęte ochroną, taka publikacja nie byłaby prawdopodobnie konieczna. W niniejszym przypadku natomiast nie został prawidłowo opublikowany nawet podstawowy obowiązek.

80. Ponadto należy zauważyć, że art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93 nie ustanawia wyłącznie wymogu prawdziwych informacji, ale również obowiązek jeśli chodzi o autentyczność załączonych dokumentów i zachowanie wszelkich obowiązków związanych z objęciem danych towarów odpowiednią procedurą. Fakt że podmiot gospodarczy ma wiedzieć, że odpowiada osobiście za autentyczność dokumentów [49], nawet jeśli nie jest w stanie ich ocenić, nie jest oczywisty. Wydaje się w każdym razie wykluczone, aby w braku prawidłowej publikacji mógł on znać w sposób pewny wszystkie obowiązki prawa wspólnotowego związane z objęciem danych towarów odpowiednią procedurą.

81. W tej sytuacji przekonujące jest stanowisko Łotwy, Szwecji, Słowacji i Republiki Czeskiej. Odrzucają one badanie każdego przypadku z osobna, gdyż nieokreślone okoliczności danego przypadku nie mogą co do zasady warunkować stosowania przepisów prawnych. Stosowanie prawa byłoby bowiem całkowicie nieprzewidywalne. Jednostka nie mogłaby w szczególności odróżnić sytuacji, w których można powołać się w stosunku do niej na pewne uregulowania od sytuacji, w których jest to niemożliwe. Pewność prawa nie byłaby zatem zagwarantowana.

82. Również władze krajowe stanęłyby przed trudnym zadaniem. Zamiast pracować na podstawie jasnych przepisów, jak przewidziano i zgodnie z ich możliwościami, musiałyby między innymi kontrolować w każdym przypadku czy i w jakim stopniu z uwagi na szczególne okoliczności można się powołać w stosunku do zainteresowanego na uregulowania prawa wspólnotowego, które nie zostały jeszcze prawidłowo opublikowane w jego języku. Taki ciężar dodatkowej pracy jest szczególnie duży zaraz po przystąpieniu, gdyż jest to okres, w którym właściwe władze nowego państwa członkowskiego muszą sprostać poważnemu wyzwaniu z uwagi na nowe dla nich uregulowania [50].

83. Inaczej należałoby prawdopodobnie ocenić sytuację, w której obywatele Unii powołują się na korzystne dla nich przepisy, ale odmawiają w takim samym kontekście

49 — Zobacz wyroki: z dnia 14 maja 1996 r. w sprawach połączonych C-153/94 i C-204/94 Faroe Seafood i in., Rec. str. I-2465, pkt 115; z dnia 17 lipca 1997 r. w sprawie C-97/95 Pascoal & Filhos, Rec. str. I-4209, pkt 57.

50 — Ilustruje to wyrok w sprawie Oryzomyli Kavallas przeciwko Komisji, ww. w przypisie 8, dotyczący przystąpienia Grecji.

zastosowania tych, które są dla nich niekorzystne. Podobne stanowisko zajął Trybunał w ogłoszonym niedawno wyroku w sprawie Stichting ROM-Projekten [51]. W sprawie tej Trybunał odrzucił możliwość powołania się w stosunku do beneficjenta pomocy finansowej na zasady, o których nie został poinformowany, z zastrzeżeniem jednak, że był on w dobrej wierze [52]. Chodziło w tym przypadku o przesłanki przyznania subwencji, które zostały przekazane wyłączenie zainteresowanemu państwu członkowskiemu a nie beneficjentowi. Taki sposób działania jest w szczególności istotny w zakresie świadczeń publicznych dotyczących ograniczonej liczby przypadków.

84. W niniejszym przypadku nic nie wskazuje jednak na to, że Skoma-Lux powołało się na korzystne dla niego przepisy. Wręcz przeciwnie chodzi o obowiązki nałożone niezależnie od świadczeń państwowych oraz w wielu przypadkach.

85. Nie istnieją zatem żadne okoliczności niniejszego przypadku, które umożliwiałyby powołanie się na omawiane przepisy prawa wspólnotowego w stosunku do Skoma-Lux.

6. Wniosek częściowy

86. Z art. 2 druga część zdania aktu przystąpienia wynika, że zgodnie z art. 58 zdanie drugie aktu przystąpienia można się powołać na art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia nr 2454/93 ustawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia nr 2913/92 w stosunku do obywateli nowych państw członkowskich wyłącznie po dokonaniu prawidłowej publikacji w odpowiednich językach urzędowych.

V — W przedmiocie ograniczenia skutków wyroku

87. Rządy Łotwy, Polski, Słowacji oraz Republiki Czeskiej wnoszą o ograniczenie skutków wyroku wyłącznie do przyszłych sytuacji. Wszystkie te strony z wyjątkiem Słowacji proponują jednak odstępstwo w stosunku do postępowań w toku.

88. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem wykładnia przepisu prawa wspólnotowego, dokonana przez Trybunał w ramach kompetencji przyznanej mu w art. 234 WE, wyjaśnia i precyzuje znaczenie oraz zakres tego przepisu, tak jak powinien lub powinien był on być rozumiany i stosowany od chwili jego wejścia w życie. Z powyższego wynika, że sądy mogą i powinny stosować zinterpretowany w ten sposób przepis również do stosunków prawnych powstałych przed wydaniem orzeczenia w sprawie wniosku o dokonanie wykładni,

51 — Cytowany w przypisie 22.

52 — Cytowany w przypisie 22, pkt 31.

jeżeli spełnione są wszystkie pozostałe przesłanki wszczęcia przed właściwym sądem postępowania w sprawie związanej ze stosowaniem takiego przepisu [53].

89. Jednostki mogą w rezultacie powołać się co do zasady na dokonaną przez Trybunał wykładnię przepisu w celu podważenia stosunków prawnych nawiązanych uprzednio w dobrej wierze. Jedynie w drodze wyjątku Trybunał może, na podstawie ogólnej zasady pewności prawa, wynikającej z systemu prawa wspólnotowego, ograniczyć tę możliwość. Aby tego rodzaju ograniczenie mogło mieć miejsce, winny zostać spełnione dwie istotne przesłanki, mianowicie dobra wiara zainteresowanych i ryzyko poważnych konsekwencji [54].

90. Trybunał orzekł, że taki przypadek zachodzi, jeżeli istnieje ryzyko poważnych negatywnych skutków gospodarczych, wynikających w szczególności z dużej liczby stosunków prawnych nawiązanych w dobrej wierze na podstawie przepisów uznanych za obowiązujące i jeżeli zarówno jednostki jak i władze krajowe zostały skłonione do zachowania niezgodnego z przepisami wspólnotowymi z uwagi na obiektywną i istotną niepewność, co do zakresu przepisów wspólnotowych, do której przyczyniło się ewentualnie podobne zachowanie innych państw członkowskich lub Komisji [55].

91. Łotwa, Polska i Republika Czeska powołują się na poważne konsekwencje finansowe, które mogłyby wnikać z nieograniczonego zastosowania proponowanego rozstrzygnięcia oraz na dobrą wiarę zainteresowanych państw członkowskich.

92. Możliwość poważnych konsekwencji finansowych jest oczywista. W okresie wielu miesięcy nie można było powołać się na obowiązki wynikające bezpośrednio z prawa wspólnotowego w stosunku do jednostek w większości nowych państw członkowskich. Zainteresowani mogą powołać się na tę okoliczność w odniesieniu do decyzji i środków, mogących nadal stanowić przedmiot skargi. Nie można wykluczyć, że dotyczy to wielu wierzytelności celnych, grzywien celnych i innych należności.

53 — Zobacz wyroki: z dnia 2 lutego 1988 r. w sprawie 24/86 Blaizot, Rec. str. 379, pkt 27; z dnia 15 grudnia 1995 r. w sprawie C-415/93 Bosman, Rec. str. I-4921, pkt 141; z dnia 3 października 2002 r. w sprawie C-347/00 Barreira Pérez, Rec. str. I-8191, pkt 44; z dnia 17 lutego 2005 r. w sprawach połączonych C-453/02 i C-462/02 Linneweber i Akritidis, Zb.Orz. str. I-1131, pkt 41; z dnia 10 stycznia 2006 r. w sprawie C-402/03 Skov i in. Zb.Orz. str. I-199, pkt 50).

54 — Zobacz wyroki: z dnia 28 września 1994 r. w sprawie C-57/93 Vroege, Rec. str. I-4541, pkt 21; z dnia 23 maja 2000 r. w sprawie C-104/98 Buchner i in., Rec. str. I-3625, pkt 39; z dnia 12 października 2000 r. w sprawie C-372/98 Cooke, Rec. str. I-8683, pkt 42; w sprawie Linneweber i Akritidis, ww. w przypisie 53, pkt 42; w sprawie Skov i in., ww. w przypisie 53, pkt 51.

55 — Wyrok z dnia 13 lutego 1996 r. w sprawach połączonych C-197/94 i C-252/94 Bautiaa i Société française maritime, Rec. str. I-505, pkt 48 odsyłający do wyroku z dnia 16 lipca 1992 r. w sprawie C-163/90 Legros i in., Rec. str. I-4625, pkt 30 i nast.

93. W niniejszym przypadku Trybunał nie musi rozstrzygać na kim spoczywa odpowiedzialność za te negatywne skutki i kto, Wspólnota czy nowe państwa członkowskie, powinien ją ponieść. Gdyby rozważano tę kwestię w przyszłości, należałoby z pewnością uznać, jak zauważa wiele państw członkowskich biorących udział w postępowaniu, że art. 2 i art. 58 aktu przystąpienia stawiają nowe państwa członkowskie w trudnej sytuacji. W stosunku do nich dorobek wspólnotowy jest wiążący i zobowiązane są one do wprowadzenia go w życie. Mogą jednak powołać się na niego w stosunku do swych obywateli wyłącznie, jeśli został prawidłowo opublikowany. Dokonanie tej publikacji spoczywa na Wspólnocie. Wynika z tego, że prima facie odpowiedzialność obciąża Wspólnotę [56].

94. Jednakże zgodnie z utrwalonym orzecznictwem konsekwencje finansowe, jakie mogłyby wyniknąć dla państwa członkowskiego z wyroku wydanego w trybie prejudycjalnym, nie stanowią same w sobie uzasadnienia dla ograniczenia skutków tego wyroku w czasie [57]. Powinno być tak również jeśli konsekwencje finansowe mają być poniesione przez Wspólnotę.

95. Pojawia się ponadto pytanie, czy w niniejszym przypadku można założyć dobrą wiarę tych, którzy powinni ponieść konsekwencje, czyli państw członkowskich i Wspólnoty. Komisja i państwa członkowskie będące stronami postępowania zauważają jednomyślnie, na podstawie istniejącego orzecznictwa i zgodnie z prawdą, że można powołać się na obowiązki prawa wspólnotowego wynikające z dorobku wspólnotowego w stosunku do zainteresowanych osób w nowych państwach członkowskich wyłączenie po opublikowaniu odpowiednich przepisów w specjalnym wydaniu Dziennika Urzędowego.

96. Jedyne różnice wynikają ze stanowiska bronionego częściowo, w szczególności przez rządy Estonii i Polski, zgodnie z którym można jednak powołać się na niektóre obowiązki w stosunku do obywatela, między innymi z uwagi na publikację w Internecie i okoliczności poszczególnego przypadku. Jednakże takie wyjątkowe stosowanie z trudnością może uzasadnić dobrą wiarę w stosowaniu przepisów przed ich ogłoszeniem w wydaniu specjalnym Dziennika Urzędowego.

97. W niniejszym postępowaniu nie został przedstawiony żaden argument pozwalający przyjąć dobrą wiarę przy publikacji w odpowiednim czasie dorobku wspólnotowego. Należy bez wątpienia przyznać, że publikacja ta stanowiła ogromne wyzwanie. Niemniej jednak wynikające z tego skutki powinny być uwzględnione od początku. Można było dokonać większego wysiłku, aby publikacja został dokonana w odpowiednim czasie lub

56 — W odniesieniu do zaniedbania państwa członkowskiego zob. wyrok w sprawie Stichting ROM-Projekten, ww. w przypisie 22, pkt 33.

57 — Wyroki z dnia 20 września 2001 r. w sprawie C-184/99 Grzelczyk, Rec. str. I-6193, pkt 52; z dnia 15 marca 2005 r. w sprawie C-209/03 Bidar, Zb.Orz. str. I-2119, pkt 68; z dnia 18 stycznia 2007 r. w sprawie C-313/05 Brzeziński, Zb.Orz. str. I-513, pkt. 58).

można było ustanowić odpowiedni reżim tymczasowy w akcie przystąpienia, np. odwołując się do pewnej publikacji w Internecie.

98. W rezultacie Trybunał nie powinien ograniczać skutków wyroku w niniejszym przypadku.

VI — Wnioski

99. Proponuję zatem, aby Trybunał na pytania prejudycjalne udzielił następującej odpowiedzi:

1) Z art. 2 druga część zdania oraz art. 58 zdanie drugie aktu dotyczącego warunków przystąpienia do Unii Europejskiej Republiki Czeskiej, Republiki Estońskiej, Republiki Cypryjskiej, Republiki Łotewskiej, Republiki Litewskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Malty, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Słowenii i Republiki Słowackiej oraz dostosowań w traktatach stanowiących podstawę Unii Europejskiej wynika, że można się powołać na art. 199 akapit pierwszy rozporządzenia (EWG) nr 2454/93 ustawiającego przepisy w celu wykonania rozporządzenia nr 2913/92 w stosunku do obywateli tych nowych państw członkowskich w warunkach wskazanych we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wyłącznie po dokonaniu prawidłowej publikacji w odpowiednich językach urzędowych rzeczonych obywateli.

2) Brak publikacji rozporządzenia w niektórych językach urzędowych nie podważa jego ważności. Taki brak nie powoduje również jako taki powstania po stronie sądu krajowego rozpatrującego skargę obowiązku przedłożenia wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym.